

provincie **HOLLAND**
ZUID

Gedeputeerde Staten

Directie Ruimte en Mobiliteit
Afdeling Mobiliteit en Milieu
Contact
N.A. Stom
T 070 - 441 87 22
na.stom@pzh.nl

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

College van Burgemeester en Wethouders van de
Gemeente Sliedrecht
Postbus 16
3360 AA SLIEDRECHT

Datum
Zie verzenddatum linksonder
Ons kenmerk
PZH-2016-564158890
DOS-2015-0007823
Uw kenmerk
1507938
Bijlagen
4

Onderwerp
Emissie 'zeer zorgwekkende stoffen' Chemours

Geacht college,

U heeft ons op 10 juli 2016 een brief gestuurd met vervolgvragen over de emissies van 'zeer zorgwekkende stoffen' (ZZS) naar de lucht door Chemours. Dit naar aanleiding van onze beantwoording van uw eerdere vragen (onze brief PZH-2016-551024618 d.d. 9 februari 2016) en het toegestuurd overzicht van de emissie van de als ZZS gekwalificeerde stoffen zoals die door Chemours worden geëmitteerd (onze brief PZH-2016-551024618 d.d. 18 mei 2016).

Wij begrijpen uw vragen en delen uw zorg voor de inwoners van Sliedrecht. Ook de provincie neemt de gezondheid en zorgen van haar inwoners zeer serieus. In onze reactie op het RIVM rapport 'Risicoschatting emissie PFOA voor omwonenden' hebben wij aangegeven onze verantwoordelijkheid te nemen en gezamenlijk met het Rijk en alle betrokken gemeenten de aanbevelingen van het RIVM om te zetten in concrete acties.

Bestuurlijk overleg

Mede naar aanleiding van uw brief van 10 juli jl. is er op 26 augustus 2016 constructief overleg gevoerd tussen de betrokken bestuurders van Sliedrecht, Dordrecht, Papendrecht en de provincie Zuid-Holland. Wij hebben daarin een terugkoppeling gegeven van het gesprek met Chemours. Verder hebben we gesproken over de nationale en Europese wet- en regelgeving rondom de aanwijzing van zeer zorgwekkende stoffen en de verschillende verantwoordelijkheden van de daarbij betrokken overheden. Daarin speelt zowel de Nederlandse wetgeving als de Europese REACH verordening (Registratie, Evaluatie, Autorisatie en restrictie van Chemische stoffen) een belangrijke rol. REACH is een verordening van de Europese Unie die is aangenomen om de gezondheid van de mens en het milieu beter te beschermen tegen de risico's die chemische stoffen kunnen opleveren.

Met u hebben we afgesproken dat daar waar de huidige verantwoordelijkheidsverdeling of de bestaande wet- en regelgeving in nationaal of Europees verband verduidelijking of aanscherping behoeft, we om dit te bereiken gezamenlijk optrekken.

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen
90, 385 en 386 stoppen
dichtbij het
provinciehuis. Vanaf
station Den Haag CS is
het tien minuten lopen.
De parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

Met de betrokken gemeenten is een vervolgoverleg gepland op 19 september a.s. waarvoor ook het ministerie van Infrastructuur en Milieu, als stelselverantwoordelijke, wordt uitgenodigd. In dit overleg zal, naast de actualiteit rondom de casus Chemours, de vraag centraal staan hoe het stelsel, met name bij de toepassing van nieuwe chemische stoffen, de gezondheid van omwonenden waarborgt en welke stappen eventueel nodig zijn om het stelsel te verbeteren.

Beantwoording vragen en emissieoverzicht

In bijlage 1 vindt u onze reactie op de door u gestelde vragen. Voor de leesbaarheid hebben wij de vragen uit uw brief toegevoegd. Bijlage 2 bevat het aangepaste emissie-overzicht van de 'zeer zorgwekkende stoffen' en dichloormethaan.

Indeling 'zeer zorgwekkende stoffen' en onderzoek GenX

Op 25 augustus 2016 heeft de staatssecretaris van het ministerie van Infrastructuur en Milieu antwoord gegeven op schriftelijke vragen van de Tweede Kamer. Twee relevante antwoorden treft u aan in de bijlagen:

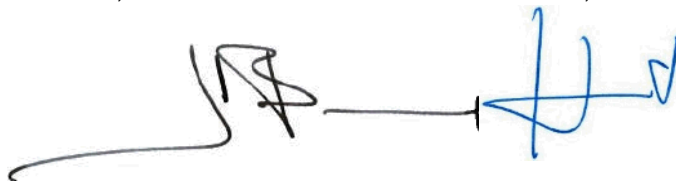
- een toelichting op het stelsel voor de aanwijzing van 'zeer zorgwekkende stoffen' (bijlage 3);
- de aankondiging, in samenspraak met de provincie Zuid-Holland, van nader onderzoek naar de GenX technologie en FRD-903 (bijlage 4).

Wij vertrouwen er op u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. J.H. de Baas

drs. J. Smit

Bijlagen:

1. Beantwoording vragen College van Burgemeester en Wethouders Sliedrecht
2. Overzicht emissie 'zeer zorgwekkende stoffen' en dichloormethaan Chemours
3. Beantwoording vraag 8 Kamervragen D66 met toelichting op het Nederlandse systeem voor de indeling van 'zeer zorgwekkende stoffen'
4. Beantwoording vraag 1 Kamervragen SP met informatie over onderzoek RIVM naar GenX

Afschrift aan:

- Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN Dordrecht
- Chemours BV, Postbus 145, 3300 AC Dordrecht
- Burgemeester en Wethouders van Dordrecht, Postbus 8, 3300 AA Dordrecht
- Burgemeester en Wethouders van Papendrecht, Postbus 11, 3350 AA Papendrecht
- Burgemeester en Wethouders van Hardinxveld-Giessendam, Postbus 175, 3370 AD
Hardinxveld-Giessendam
- Provinciale Staten van Zuid-Holland

Bijlage 1: beantwoording vragen College van Burgemeester en Wethouders van Sliedrecht.

1. *Chemours moet op grond van voorschrift D8 van de vigerende vergunning dit jaar rapporteren over mogelijke emissiebeperkende maatregelen voor de stof formaldehyde (methanal). Kunt u bevestigen dat hierover nog dit jaar gerapporteerd wordt?*

Antwoord

Chemours dient conform vergunningvoorschrift D.8 binnen drie jaar na het in werking treden van de laatste revisievergunning een herbeoordeling uit te voeren van de emissie voor de stoffen formaldehyde, dichloormethaan en perfluorisobuteen. Vervolgens dient het onderzoek binnen twee maanden na uitvoering ter beoordeling worden overlegd aan het bevoegd gezag.

De revisievergunning van 2013 is, formeel zes weken na publicatie, op 23 november 2013 in werking getreden, zodat Chemours uiterlijk 23 januari 2017 hierover dient te rapporteren.

2. *Met betrekking tot perfluorisobuteen (PFIB) blijven de gerapporteerde emissies vanaf 2008 binnen de totaal vergunde emissies van deze stof die vrijkomt bij de monomerenfabriek en de Teflon/FEP. In de jaren 2006 en 2007 heeft kennelijk een forse overschrijding van de PFIB-emissie plaatsgevonden. Deze stof is ook bij lage concentraties al extreem acuut toxisch. Uit de considerans van de vergunning van 2013 kan worden afgeleid dat dit geen gevolgen zal hebben gehad onder voorwaarde dat het geen piekemissie betrof.*

Op grond hiervan verzoeken wij u om opheldering op de volgende punten:

1. *Wat is de oorzaak van deze overschrijding;*
2. *Is de emissie continue geweest of zijn er ook pieken geweest;*
3. *Is de overschrijding gemeld conform hoofdstuk 17 van de Wet milieubeheer;*
4. *Is overgegaan tot handhaving, en zo ja, op welke manier?*

Antwoord

Zoals blijkt uit de emissierapportage van de zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) die u van ons heeft ontvangen, is de vergunde jaarvracht van perfluorisobuteen van 45 kg/jaar in 2006 en 2007 overschreden met respectievelijk 1 en 8 kg/jaar. Het betreft hier een continue emissie. De overschrijding betreft geen ongewoon voorval als bedoeld in hoofdstuk 17 van de Wet milieubeheer.

Aangezien Chemours adequate maatregelen heeft genomen om herhaling te voorkomen, is destijds geen formeel bestuursrechtelijk handhavingstraject gestart. Zoals ook blijkt uit de emissierapportage is de emissie van perfluorisobuteen daarna binnen de vergunde waarde gebleven.

3. *Geconstateerd is dat de opgaven van de vrachten voor koolmonoxide en benzeen voor 2010 niet juist zijn. De tabel dient op dit punt te worden gecorrigeerd.*
Wij zien – conform uw toezegging - een gecorrigeerde lijst tegemoet.

Antwoord

Naar aanleiding van uw signaal zijn alle cijfers nogmaals gecontroleerd. Uit deze controle is gebleken dat de voor het jaar 2010 vermelde emissiecijfers voor koolmonoxide en benzeen dienen te worden gecorrigeerd. De eerder gerapporteerde cijfers zijn afkomstig uit de landelijke PRTR database (Pollutant Release and Transfer Register). De beheerder hiervan heeft ons gemeld dat er voor het jaar 2010 inderdaad onjuiste getallen zijn opgenomen en dat deze in de database worden gecorrigeerd. U ontvangt bijgaand een gecorrigeerd overzicht (bijlage 2, tabel 1).

4. *Wij missen dichloormethaan (DCM) in de lijst van ZZS-stoffen. Ondanks dat DCM formeel niet op de ZZS-lijst staat verzoeken wij u toch om deze stof in de gecorrigeerde lijst op te nemen. Tevens verzoeken wij u om deze stof mee te blijven nemen in het kader van de minimalisatieverplichting. De stof wordt ook als zodanig genoemd in voorschrift D.8 van de vergunning. In de NeR (Nederlandse emissie Richtlijn) werd deze stof als "verdacht carcinogeen en "mogelijk carcinogeen" voor de mens beschouwd. Wat is de reden om deze stof niet mee te nemen in de minimalisatieverplichting, anders dan alleen het feit dat de stof niet voorkomt op de ZZS-lijst van het RIVM. De ZZS-lijst is niet limitatief.*

Antwoord

Dichloormethaan is niet in de emissierapportage van zeer zorgwekkende stoffen opgenomen omdat dichloormethaan niet is geclassificeerd als ZZS (zie de beantwoording van vraag 9 voor een toelichting op de 'zeer zorgwekkende stoffenlijst'). Desondanks geldt de in voorschrift D.8 van de vergunning voorgeschreven herbeoordeling ook voor dichloormethaan.

U ontvangt bijgaand de gevraagde emissiegegevens van dichloormethaan (bijlage 2, tabel 2).

5. *Zowel op grond van voorschrift D.8 van de vergunning als op grond van artikel 2.4 van het Activiteitenbesluit dient Chemours een onderzoek uit te voeren dat ziet op zoveel mogelijk beperking van emissies van kankerverwekkende c.q. ZZS-stoffen. Hierbij dienen ook maatregelen te worden overwogen die verder gaan dan "alleen" toepassing van BBT.*

Op grond van voorschrift D.8 dient dit onderzoek dit jaar te worden uitgevoerd.

Wij verzoeken u om voortvarend van start te gaan met het minimalisatie onderzoek en daarbij artikel 2.4 en voorschrift D.8 te combineren zodat ook dichloormethaan wordt meegenomen als zou het om een ZZS-stof gaan.

Antwoord

Artikel 2.4 Activiteitenbesluit geldt alleen voor stoffen die voldoen aan de criteria voor 'zeer zorgwekkende stoffen' conform artikel 57 van de Reach verordening. Dichloormethaan is ingedeeld als mogelijk kankerverwekkend (Carc. 2) en voldoet daarmee niet aan de ZZS criteria.

Op grond van voorschrift D.8 uit de vergunning dient Chemours wel te rapporteren over de minimalisatiemogelijkheden voor dichloormethaan. Het is de verantwoordelijkheid van Chemours om de vergunningvoorschriften na te leven, het onderzoek uit te voeren en hierover te rapporteren. Wij zien hierop toe en zullen hier, zo nodig, op handhaven.

6. *Gezien de opleveringstermijn verzoeken wij u om aan te geven of Chemours inmiddels gestart is met het minimalisatieonderzoek en wanneer het gereedkomen hiervan is gepland.*

Antwoord

Chemours heeft laten weten inmiddels te zijn gestart met het minimalisatieonderzoek. Chemours heeft de verplichting om binnen 2 maanden na de termijn van 3 jaar voor het uitvoeren van het onderzoek, het onderzoek aan ons ter beoordeling voor te leggen (voorschrift D.8 van de vergunning). Dit betekent dat Chemours uiterlijk 23 januari 2017 de rapportage moet indienen. Zo nodig kan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid u hier nader over informeren.

7. *Indien uit het onderzoek of naar aanleiding van het onderzoek door U wordt vastgesteld, dat nadere maatregelen kunnen worden voorgeschreven in het kader van de minimalisatieverplichting van ZZS-stoffen, dient dat voortvarend in een afdwingbaar (en appellabel) voorschrift (met uiterste termijn) in de vergunning van Chemours te worden neergelegd. Na afronding van het onderzoek verzoeken wij u een appellabel besluit te nemen.*

Antwoord

Na evaluatie van de ingediende rapportage zal door de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid namens het college van GS hierover een appellabel besluit worden genomen zodat daarmee rechtsbescherming ontstaat voor belanghebbenden. Wanneer de resultaten van het onderzoek daar aanleiding toe geven, kunnen vergunningvoorschriften ambtshalve worden aangepast.

8. *Wij willen nadrukkelijk in een zo vroeg mogelijk stadium betrokken worden bij de implementatie van voorschrift D8 van de vergunning in combinatie met artikel 2.4 van het Activiteitenbesluit. Op grond van voorschrift D.8 dient dit onderzoek dit jaar te worden uitgevoerd. Het adviesrecht van gemeenten is geborgd via artikel 2.26, 3^e lid Wabo. Chemours is gevestigd in Dordrecht. Toch heeft de provincie toegezegd dat Sliedrecht ook zal worden beschouwd als hebbend adviesrecht zoals ook Dordrecht dat heeft.*

Op welke wijze en wanneer wordt de gemeente Sliedrecht betrokken?

Antwoord

Met u is afgesproken om regelmatig ambtelijk en bestuurlijk te overleggen waarbij de onderzoeksrapportage van Chemours en de implementatie van voorschrift D8 kan worden besproken. Zoals in de beantwoording van vraag 7 is aangegeven, zal formeel op het onderzoek worden gereageerd met een appellabel besluit.

9. *Wij wijzen u erop dat de ZZS-lijst geen uitputtende lijst is. Wij verzoeken u na te gaan of Chemours nog meer stoffen emitteert die mogelijk nu ten onrechte niet op de ZZS-lijst staan. Uit uw brief van 10 mei 2016 blijkt dit niet onomstotelijk. Het is voor de leefomgeving van eminent belang dat strikt wordt gehandhaafd op de momenteel vergunde emissies en er voor te zorgen dat er geen overschrijdingen plaatsvinden. Waar relevant dienen ook emissiemetingen te worden*

uitgevoerd, bij voorkeur in opdracht van de provincie, zodat niet altijd op metingen en berekeningen van Chemours hoeft te worden vertrouwd.

Antwoord

Wij onderschrijven uw standpunt dat het voor de leefomgeving van groot belang is dat bedrijven zich houden aan de voorschriften van de omgevingsvergunning. Wij zien daar ook op toe conform de kaders zoals vastgelegd in onze Nota Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving 2014-2017.

De omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid heeft alle thans vergunde emissies van Chemours vergeleken met alle voor de ZZS kwalificatie relevante EU databases, zoals ook beschreven in onze brief aan u d.d. 18 mei 2016 met kenmerk PZH-2016-551024618. Op basis daarvan is de emissierapportage van de ZZS opgesteld.

De Nederlandse ZZS lijst die door het RIVM twee keer per jaar wordt geactualiseerd, is naar zijn aard 'niet-limitatief'. Dat betekent niet dat het bevoegd gezag zelfstandig stoffen kan aanmerken als ZZS. Een stof dient als ZZS te worden aangemerkt als de stof voldoet aan de criteria van artikel 57 van de Europese Reach verordening of op basis van zelf-classificatie is aangemerkt als Carcinogeen 1A of 1B, Mutageen 1A of 1B en/of Reprotoxisch 1A of 1B.

In milieuwetgeving en de RIVM 'Handreiking Identificatie Nederlandse ZZS' zijn de criteria voor de kwalificatie ZZS nauwkeurig vastgelegd. Een bedrijf of overheid kan hiermee nagaan of een stof die niet op de ZZS lijst staat wellicht toch als ZZS beschouwd moet worden. Het is niet de rol van omgevingsdiensten of Gedeputeerde Staten om stoffen die niet aan de criteria van ZZS voldoen, toch in te delen als ZZS.

Voor een toelichting op het Nederlandse systeem voor de indeling van ZZS verwijzen wij naar de beantwoording door de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu van recente Tweede Kamervragen (bijlage 3).

10. *De emissie van FRD-903 is niet vergund in de vergunning van 1998. Deze stof is nieuw in de vergunning van 2013. De stof komt vrij als gevolg van ontleding van GenX dat, zoals bekend, C8 vervangt. Tijdens de vergunningprocedure die leidde tot de huidige vergunning van oktober 2013 zijn er door de gemeente Sliedrecht zienswijzen ingediend met betrekking tot de vervanging van C8/PFOA door GenX en de gevolgen hiervan.*

In een brochure van Chemours staat dat GenX persistent is in het milieu en dat daarom alles erop gericht is om emissies naar de omgeving in welke vorm dan ook te voorkomen. Verder schrijft Chemours dat GenX veel veiliger is voor arbeiders in de fabriek omdat het lichaam de stof relatief snel uitscheidt. In lage doses zou de stof niet mutageen zijn ondanks dat in dierstudies wel effecten zijn gevonden. Opmerkelijk is dat DuPont stelt dat voor deze stof veranderingen in levers van ratten niet door te trekken zijn naar effecten op mensen. DuPont acht GenX daarom veel veiliger dan C8.

De brief van uw college van 9 februari 2016 geeft een antwoord op de vraag van de gemeente met betrekking tot de vervanging van C8 door GenX en de mogelijk gevolgen daarvan.

Onduidelijk is of de informatie in deze brief afkomstig is uit dezelfde brochure van Chemours of dat de provincie zelf navraag heeft gedaan bij Infomil/RIVM.

Evenmin is de emissie van FRD901 vergund. E1 is een ether en volgens de considerans als een minder toxische gO2 stof geclassificeerd. FRD-903 is veel toxischer zoals blijkt uit door DuPont aangeleverde informatie en valt daarom in de hoogste gO1 klasse. DuPont claimt dat de stof niet kankerverwekkend zou zijn. De stof zou daarom niet vallen onder de minimalisatieverplichting.

Er is geen concentratienorm voor de FRD-903 emissie uit de Teflon-PTFE afdeling opgenomen. In de considerans wordt dit gemotiveerd door te stellen dat de vergunde vracht onder de grensmassaastroom van de NeR blijft. Het is merkwaardig dat voor Teflon-FEP wel een concentratienorm van 20 mg/Nm3 is opgenomen ondanks dat de vracht uit Teflon FEP (40 kg/jaar) veel lager is dan van Teflon PTFE (600 kg/jaar).

Kunt u gelet op de beschikbare informatie en vergunning het volgende bevestigen:

- I. Emissies van GenX naar de lucht zijn niet vergund. Dat betekent echter niet automatisch dat de stof niet geëmitteerd wordt. Wij verzoeken u om te bevestigen dat met metingen onder representatieve omstandigheden is geverifieerd dat GenX inderdaad niet naar de lucht wordt geëmitteerd. Bent u bereid metingen uit te voeren als dat nog niet is gedaan.*
- II. FRD-903 is een giftige stof die wel geëmitteerd mag worden. Voor de grootste bron is alleen een vrachtnorm opgenomen, geen concentratienorm. Niet duidelijk is of Infomil/RIVM betrokken is geweest bij de normering van deze stof tijdens de vergunningverlening. Wij verzoeken u om de claim van Chemours dat de stof niet kankerwerkend is bij Infomil/RIVM te verifiëren. Bent u bereid om te overwegen om hiervoor toch een concentratienorm in de vergunning op te nemen.*
- III. Onduidelijk is of er sinds 2013 metingen zijn uitgevoerd om de vergunde emissies (vracht en/of concentratie) van FRD-903 te verifiëren. Wij verzoeken u om toezending van deze meetresultaten. Bent u bereid metingen uit te voeren, die door de provincie zijn opgedragen, als die er niet zijn.*
- IV. De emissie van E1 is ten opzichte van FRD-903 minder relevant als de stof terecht in de gO2-klasse is ingedeeld. Wij verzoeken u om aan te geven of Infomil akkoord is gegaan met deze indeling.*

Antwoord

Op 28 juni 2012 is de toen vigerende vergunning van Chemours aangepast, waarmee de vervanging van PFOA naar de GenX technologie is vergund. Dit is daarna ook opgenomen in de revisievergunning die op 3 oktober 2013 is verleend. Er wordt gebruik gemaakt van drie stoffen (in de vergunning genoemd FRD-901, FRD-903 en ammoniak). FRD-901 wordt volgens de aanvraag niet geëmitteerd naar de lucht. Metingen door Chemours hebben dit ook bevestigd.

Stoffen worden ingedeeld in klassen op basis van informatie over gezondheids- en milieurisico's. De klasse-indeling van de stof is bepalend voor de vast te stellen emissiegrenswaarde in de vergunning, wordt door de Rijksoverheid bepaald en sluit aan bij internationale criteria. Infomil deelt geen stoffen in klassen in en heeft geen formele accorderende taak bij het verlenen van vergunningen.

De stof FRD-903 is ingedeeld in de klasse gO1 en op basis hiervan zijn de emissies van FRD-903 vergund. De stof E1 is onder de toen geldende richtlijn (NeR) op basis van de MAC waarde (maximaal aanvaardbare concentratie) ingedeeld in klasse gO2. Onder het oude recht (NeR) werden alleen stoffen met een MAC waarde kleiner dan 25 mg/m³ ingedeeld in klasse gO1. De

MAC waarde voor E1 met CAS nummer 3330-15-2 bedraagt 6.400 mg/m³ en deze stof is daarom ingedeeld als gO2. Ammoniak is ingedeeld in gA.3. Voor de stoffen die geëmitteerd worden zijn in de vergunning emissie-eisen opgenomen, zoals weergegeven in onderstaande tabel.

Stofnaam	Emissie Teflon tm PTFE fabriek in kg/jaar excl. lekverliezen	Emissie Teflon tm FEP fabriek in kg/jaar excl. lekverliezen
Ammoniak	750	100
E1	750	450
FRD-903	600	40

Op grond van de NeR is 2013 geen concentratienorm opgelegd voor de FRD-903 emissie van de Teflon-PTFE fabriek omdat de emissie onder de grensmassaastroom bleef. De voor de Teflon-FEP in 2013 vastgestelde concentratienorm is opgelegd omdat Chemours deze zelf in de aanvraag heeft opgenomen.

Chemours is, zoals ieder bedrijf, verplicht op basis van het voorzorgsbeginsel en voorschrift 1.1.6 van de beschikking van 6 juni 2016 nieuwe kennis die invloed heeft op de vergunning, te delen met het bevoegd gezag. GS gaan er daarmee vanuit dat Chemours alle beschikbare informatie heeft gedeeld. GS hebben Chemours desalniettemin op 25 juli 2016 om een formele reactie gevraagd op de berichtgeving van 20 juli jl. in de Volkskrant. In haar reactie van 22 augustus jl. heeft Chemours bevestigd dat alle relevante informatie over de GenX- technologie steeds is gedeeld met de verantwoordelijke overheden en ook is toegevoegd aan het REACH registratiedossier.

Op 25 augustus 2016 heeft de staatssecretaris van het ministerie van Infrastructuur en Milieu in haar beantwoording van Tweede Kamervragen, in samenspraak met de provincie Zuid-Holland, nader onderzoek aangekondigd naar de GenX technologie en FRD-903. Voor een toelichting hierop verwijzen wij naar deze beantwoording (bijlage 4).

Bijlage 3

Uit de beantwoording Kamervragen over het bericht 'Dordtse fabriek stoot giftige stof uit'

Staatssecretaris Dijksma (IenM) beantwoordt vragen van het Kamerlid Van Veldhoven (D66) over het bericht 'Dordtse fabriek stoot giftige stof uit'. [Artikel weergeven...](#)

Vraag 8

Welke eigen afwegingsruimte heeft de handhaver om uit voorzorg op te treden tegen de uitstoot van een stof die waarschijnlijk schadelijke gevolgen voor de gezondheid heeft, maar (nog) niet op de Europese lijsten Zeer Zorgwekkende Stoffen staat?

Antwoord

Bij de uitstoot van (mogelijk) zeer zorgwekkende stoffen zijn twee kaders van belang, die ik om mogelijke misverstanden te vermijden kort wil duiden.

(1) Het Europese systeem dat stoffen reguleert.

Via Europese wetgeving (de REACH-verordening¹) over stoffen die op de markt worden gebracht kunnen stoffen worden aangewezen als *substance of very high concern* (SVHC). Deze Europese SVHC-lijst bestaat op dit moment uit 169 stoffen; PFOA is er daar één van. De verantwoordelijkheid voor het in kaart brengen van risico's van stoffen is in REACH bewust gelegd bij de bedrijven die deze stoffen produceren of importeren. Bedrijven moeten dus (bijvoorbeeld met testen) aantonen dat veilig met stoffen kan worden omgegaan. Al deze stoffen worden met een dossier geregistreerd bij het Europese Chemicaliënagentschap (ECHA). Op dit moment zijn er circa 14.000 geregistreerde stoffen. Als er bijzondere zorg is rond een stof, kunnen via een Europees besluitvormingsproces beperkingen worden ingesteld.

Om te bevorderen dat stoffen in verschillende landen op dezelfde manier worden geclassificeerd, is onder auspiciën van de Verenigde Naties het GHS (*Globally Harmonised System of Classification and Labelling of Chemicals*) ontworpen. In lijn daarmee is in de Europese Unie de CLP-verordening² van kracht.

(2) Het Nederlandse systeem dat emissies reguleert.

Naast de SVHC-lijst van REACH zijn er ook andere Europese en internationale lijsten van zeer zorgwekkende stoffen.³ Bij emissies gaat het ook om stoffen die buiten het bereik van REACH vallen, omdat deze niet op de markt worden gebracht maar onbedoeld vrijkomen bij het productieproces. Om de omgeving hiertegen te beschermen is in de Nederlandse regelgeving⁴ vastgelegd dat de emissies van alle zeer zorgwekkende stoffen naar de lucht

¹ Verordening (EG) Nr. 1907/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 18 december 2006 inzake de registratie en beoordeling van en de autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen (REACH).

² Verordening (EG) Nr. 1272/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2008 betreffende de indeling, etikettering en verpakking van stoffen en mengsels.

³ Zie <http://www.rivm.nl/rvs/Stoffenlijsten>.

⁴ Bij de vervanging van de Nederlandse emissierichtlijn lucht (NeR) door Activiteitenbesluit aldaar in artikel 2.4.

zoveel mogelijk worden voorkomen dan wel, indien dat niet mogelijk is, tot een minimum worden beperkt. Daarbij zijn de criteria in REACH om als zeer zorgwekkende stof te kwalificeren bepalend, ook voor de stoffen buiten de SVHC-lijst.⁵ Met andere woorden: de minimalisatieplicht geldt voor alle stoffen die voldoen aan de criteria voor zeer zorgwekkende stoffen. Dat zijn in ieder geval de stoffen op de Europese lijsten, maar het beperkt zich daar niet toe. Voor emissies naar de lucht geldt bovendien een verplichting om periodiek te onderzoeken of verdere emissiereductie mogelijk is, en het bevoegd gezag hierover te informeren.⁶ Voor emissies naar water wordt bij het verlenen van vergunningen een vergelijkbaar systeem gehanteerd. Om de bedrijven en de bevoegde gezagen te helpen houdt het RIVM een lijst bij waar al deze stoffen verzameld zijn.⁷ Deze lijst is naar zijn karakter niet limitatief. Momenteel (de lijst wordt tweemaal per jaar geactualiseerd) staan daar circa 1400 stoffen (of stofgroepen) op.

Ook voor stoffen die niet op de lijst staan gelden emissie-eisen, die afhankelijk zijn van de gevaarseigenschappen. De Omgevingsdienst heeft op basis van de beschikbare informatie gecontroleerd of Chemours voor FRD-903 de juiste klasse heeft gebruikt in de vergunningaanvraag, en geconcludeerd dat de voorgestelde klasse gO.1⁸ past bij de gevaarseigenschappen. Voor deze klasse gelden de strengste emissiegrenswaarden die het bevoegd gezag kan opleggen voor een stof die niet voldoet aan de criteria voor een zogenoemde zeer zorgwekkende stof.

Ook in het systeem van de beheersing van emissies ligt de verantwoordelijkheid voor het veilig omgaan met stoffen primair bij bedrijven zelf. Tegelijkertijd gelden de hierboven genoemde informatieverplichtingen richting het bevoegd gezag. Daarbovenop heeft de Omgevingsdienst in de wijzigingsvergunning van Chemours d.d. 6 juni 2016 opgenomen dat het bedrijf verplicht is nieuwe kennis die van invloed is op de vergunning te delen met het bevoegd gezag (voorschrift 1.1.6). Als het bevoegd gezag aanwijzingen heeft dat het milieu beter beschermd moet worden tegen een bepaalde stof, kan het middels maatwerkvoorschriften aanvullende eisen stellen.⁹ Daarnaast heeft het bevoegd gezag de plicht om regelmatig te bezien of de vergunning, gezien de ontwikkelingen in de techniek en de milieukwaliteit, nog actueel is, en de vergunning indien nodig te wijzigen¹⁰ of zelfs in te trekken.¹¹ Nieuwe inzichten over de gevaarseigenschappen van een stof kunnen aanleiding zijn voor een dergelijke actualisering.

⁵ Artikel 1.3c van de Activiteitenregeling milieubeheer.

⁶ Voor IPPC-installaties geldt een uitzondering op deze informatie- en onderzoekspllicht wanneer op Europees niveau de maximale emissies voor de desbetreffende stof in zgn. bbtconclusies (best beschikbare technieken) zijn opgenomen.

⁷ Zie http://www.rivm.nl/rvs/Stoffenlijsten/Zeet_Zorgwekkende_Stoffen/Identificatie_Zeet_Zorgwekkende_Stoffen

⁸ gO.1 is een subklasse van de stofcategorie van gasvormige organische stoffen (met uitzondering van methaan).

⁹ Zie Activiteitenbesluit, artikel 2.7 lid 1.

¹⁰ Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) artikel 2.30, 2.31.

¹¹ Wabo artikel 2.33.

Bijlage 4

Uit de beantwoording Kamervragen over het bericht over uitstoot van GenX door Chemours

Staatssecretaris Dijkzema (IenM) beantwoordt vragen van het Kamerlid Ulenbelt (SP) over het bericht over uitstoot van GenX door Chemours. [Artikel weergeven...](#)

Vraag 1

Wat is uw reactie op het bericht dat de fabriek van Chemours (voorheen Dupont) een kankerverwekkende stof uitstoot?¹²

Antwoord 1

Deze stof¹³ (FRD-903) heeft op diverse niveaus al langer de aandacht van de overheid. De Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid heeft in 2013 voor Chemours een maximale uitstoot vastgesteld, in lijn met de regelgeving. Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RMM) heeft op verzoek van het ministerie van Infrastructuur en Milieu in april 2016 een notitie geschreven die de bestaande informatie bevestigde, namelijk dat het een persistente (P) en toxische (T) stof is. Over bioaccumulatie (B) bestaat volgens het RIVM onzekerheid. Verder heeft Duitsland voor 2017 een onderzoek naar de stof (een stoffevaluatie in het kader van de REACH-verordening) gepland.

Ik realiseer me dat de omwonenden van de fabriek, bovenop de onrust over de stof PFOA, nu opnieuw in onzekerheid worden gebracht. Voor die onrust heb ik alle begrip. De elkaar tegensprekende uitingen over GenX bieden de omwonenden geen antwoord op hun vragen. Voor mij is dat aanleiding geweest om, in overleg met de provincie Zuid-Holland, nader onderzoek te laten doen naar FRD-903. Ik heb daarom het RIVM inmiddels gevraagd mij uitgebreider te rapporteren over wat bekend is over de persistentie, bioaccumulatie, toxiciteit, carcinogeniteit, mutageniteit en reprotoxiciteit van FRD-903. Ik heb daarbij ook gevraagd deze inzichten te leggen naast de gegevens over de emissies, om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het risico dat eventuele blootstelling met zich meebrengt. Ik heb het RIVM verzocht bij zijn onderzoek de toxicologen te betrekken die publiekelijk hun zorgen hebben geuit. Ik zal u uiterlijk in november over het onderzoek informeren.

Met deze bevindingen wil ik vervolgens ook in de Europese Unie de discussie aangaan over de eigenschappen van FRD-903. Ik zal onze bevindingen gebruiken om samen op te trekken met mijn Duitse collega bij de genoemde stoffevaluatie.

¹² Volkskrant 20 juli 2016.

¹³ GenX is een technologie waarbij ter vervanging van PFOA een hulpstof wordt gebruikt die in de omgevingsvergunning wordt aangeduid als FRD-903 (ammonium 2,3,3,3-tetrafluoro-2-(heptafluoropropoxy)propanoate (CAS-nummer 62037-80-3)). Zie ook: https://www.chemours.com/Industrial_Bakery_Solutions/en_GB/assets/downloads/Chemours_GenX_Brochure_Final_07July2010.pdf

De vraag veronderstelt een carcinogene (kankerverwekkende) werking van de stof. Op basis van de huidige wetenschappelijke kennis is FRD-903 niet geclassificeerd als kankerverwekkend, zie ook het antwoord op vraag 2. Wel is duidelijk dat de stof toxisch en persistent in het milieu is. Dat een stof schadelijke eigenschappen heeft, betekent overigens nog niet dat er risico's zijn voor omwonenden of werknemers. Er wordt in de chemische industrie met duizenden toxische stoffen gewerkt, om daarmee nuttige toepassingen mogelijk te maken (zoals brandwerendheid, desinfectie, grondstof voor materialen, etc.). De risico's hangen af van de vraag of een stof kan vrijkomen of wordt geëmitteerd en zo ja, in welke hoeveelheden. Daarom vraag ik het RIVM om ook hiernaar te kijken op basis van de bestaande informatie. In antwoord op vraag 8 van het lid Van Veldhoven (D66) ga ik in op de systematiek van vergunningverlening voor gevaarlijke stoffen.

Wat betreft blootstelling van werknemers neemt de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid het signaal eveneens serieus. Op grond van de Arbeidsomstandighedenwet hebben bedrijven de zorgplicht richting werknemers om op basis van de beschikbare gegevens over de gebruikte stoffen de juiste maatregelen te treffen om blootstelling aan gevaarlijke stoffen zoveel mogelijk te voorkomen. De Inspectie SZW betreft in haar toezicht de vraag of het bedrijf voldoet aan zijn zorgplicht.